

2021

Monitoringsrapport

ADMINISTRATIEVE DETENTIECENTRA

*Cijfers en observaties
van bezoekers*

Move

Voorbij detentie van migranten
Pour en finir avec la détention des migrant·e·s

INLEIDING	4
MOVE EN ZIJN WERKING.....	4
METHODOLOGISCHE NOOT	5
ADMINISTRATIEVE DETENTIE IN BELGIË IN 2021: ENKELE CIJFERS.....	7
OVERZICHT VAN DETENTIE PER CENTRUM.....	8
EVOLUTIE VAN HET AANTAL TERUGGEKEERDEN EN TERUGDRIJVINGEN	9
EVOLUTIE VAN DE CAPACITEIT VAN DE ADC.....	10
DE ADMINISTRATIEVE DETENTIECENTRA IN 2021.....	11
127BIS	12
BRUGGE.....	16
CARICOLE	20
HOLSBEEK	25
MERKSPLAS	28
VOTTEM.....	32
CENTRA VOOR GEZINNEN	36

Ieder mens heeft een fundamenteel recht op vrijheid. De Move-coalitie werd in januari 2021 opgericht als een gezamenlijk initiatief van Caritas, Ciré, JRS Belgium en Vluchtelingenwerk Vlaanderen. De leden van Move bundelen hun krachten om een einde te maken aan de detentie van mensen om migratieredenen. Wij geven er de voorkeur aan om te spreken over “administratieve detentiecentra (ADC) voor migranten” in plaats van “gesloten centra”, om verwarring te vermijden met de opvangcentra die openstaan voor mensen die internationale bescherming zoeken. Door deze keuze van terminologie wordt de aandacht gevestigd op de realiteit van detentie. Bovendien willen wij ons ook richten op alle andere vormen van detentie om migratieredenen, zoals terugkeerhuizen, die wij “administratieve detentiecentra (ADC) voor gezinnen” noemen.

Inleiding

Administratieve detentie bestaat in België sinds 1988. Buiten het zicht en ver van het publiek, dat er slechts zeer beperkt toegang toe heeft, worden elk jaar duizenden mannen en vrouwen opgesloten. In deze detentiecentra, waarvan de gevangenisachtige dimensie al vaak aan de kaak is gesteld, worden vreemdelingen ondergebracht van wie de meesten geen enkel misdrijf hebben gepleegd. Zonder de documenten die ze nodig hebben om legaal in België te verblijven, worden ze dagen, weken of zelfs maandenlang opgesloten om hun uitwijzing te organiseren of hun verzoek tot internationale bescherming (VIB) te onderzoeken. Het doel van dit verslag is om de situatie van het afgelopen jaar onder de loep te nemen.

Move en zijn werking

De Move-coalitie werd in januari 2021 gevormd als een gezamenlijk initiatief van Caritas International, CIRÉ, Jesuit Refugee Service Belgium en Vluchtelingenwerk Vlaanderen. Deze organisaties nemen al meer dan 20 jaar deel aan

een platform van Belgische ngo's dat geaccrediteerde bezoekers van detentiecentra voor migranten samenbrengt.

Move bevestigt het recht op vrijheid en wil een einde maken aan de administratieve detentie van migranten.

Move is opgebouwd rond vier onderling verweven pijlers:

- sociaal-juridische begeleiding van personen in detentie en *monitoring* van administratieve detentiecentra via geaccrediteerde bezoekers,
- de ontwikkeling van juridische expertise om de rechten van personen in detentie beter te kunnen verdedigen,
- de verwezenlijking van een politiek pleidooi op basis van observaties uit het veld,
- bewustmaking van het grote publiek zodat het principe zelf van administratieve detentie in vraag wordt gesteld.

Methodologische noot

Dit verslag is voornamelijk gebaseerd op de wekelijkse bezoeken aan de zes Belgische detentiecentra en de detentie-eenheden voor gezinnen door een vijftiental geaccrediteerde bezoekers van Move via de volgende verenigingen: JRS Belgium, Caritas international, Vluchtelingenwerk Vlaanderen en Point d'appui (lid van CIRé).

De bezoeken bestaan voornamelijk uit het ontmoeten van personen in detentie en het bieden van een luisterend oor voor de situatie en de ervaringen van degenen die dat wensen. De gesprekken zijn ook sociaal-juridisch van aard en de bezoekers kunnen optreden als tussenpersoon met het personeel van het centrum, de dokter, de advocaat, familieleden, enz. op voorwaarde dat ze hiertoe uitdrukkelijk zijn geïnstrueerd door de personen in detentie. Op deze manier verzamelen geaccrediteerde bezoekers informatie over de situaties die ze tegenkomen in "bezoekverslagen", die vervolgens binnen Move worden geanalyseerd in overeenstemming met de algemene verordening gegevensbescherming (AVGB).

In 2021 bezochten de 17 geaccrediteerde bezoekers van Move ongeveer elke week alle detentiecentra in België en werden **328 mensen** in detentiecentra voor volwassenen begeleid. Dit komt overeen met **ongeveer 14% van het totale aantal mensen in detentiecentra** voor volwassenen (6 ADC's). Daarnaast werden **20 gezinnen** met kinderen in detentiecentra voor gezinnen ondersteund, wat overeenkomt met **ongeveer 32% van het totale aantal gedetineerde gezinnen**.

Wij zijn ons ervan bewust dat onze observaties en conclusies niet kunnen pretenderen volledig te zijn, aangezien wij niet alle personen in detentie bezoeken en geen toegang hebben tot alle informatie waarover de Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ) beschikt.

We doen verslag van wat de honderden personen in detentie die we hebben ontmoet, ons hebben verteld, waarbij we geloof hechten aan de veelvuldige en overeenstemmende

getuigenissen en alleen de terugkerende opmerkingen overhouden.

Tot slot hebben we dit rapport ook opgesteld op basis van de door de DVZ doorgestuurde jaarverslagen van elk detentiecentrum en bepaalde gesprekken met DVZ over specifieke situaties in de ADC in 2021.

Dit format bevat geen juridische onderzoek of analyses van specifieke fenomenen, zoals we in het verleden hebben kunnen doen¹ of zoals JRS Belgium heeft gedaan² of nog zoals la Cimade in Frankrijk.³ Deze laatste twee publicaties zijn een essentiële bron van inspiratie geweest voor Move en we willen de bijdragers bedanken. Lezers die op zoek zijn naar meer diepgaande analyses over specifieke onderwerpen worden verwezen naar onze website movecoalition.be

Opvolging moeilijker gemaakt voor geaccrediteerde NGO-bezoekers in 2021

Aan de ene kant, en dat is niet verrassend, heeft de sanitaire crisis een grote impact gehad op de ADC, zoals alle gemeenschappelijke woonplaatsen. Zowel het personeel van het centrum als de gedetineerden werden op de proef gesteld. De mogelijkheid voor bezoekers om personen in detentie te bezoeken werd ook aangetast; één van de maatregelen van de autoriteiten verbood geaccrediteerde bezoekers de leefruimtes te betreden, waardoor het contact met de personen in detentie en het opbouwen van een vertrouwensband ernstig werd beperkt. Het was extreem moeilijk, zo niet onmogelijk, geworden om toegang te krijgen tot de meest kwetsbare mensen en de werkelijke omstandigheden van detentie na te gaan.

Bezoek kon alleen plaatsvinden in de bezoekersruimtes op een specifieke locatie in het centrum, wat vaak tijdrovend was voor alle betrokkenen, omdat de gedetineerde door alle poortjes moest voordat hij aankwam.

Aan de andere kant gebruikten sommige centrumdirecteurs in 2021 het voorwendsel van

¹ Groupe Transit, *Centres fermés : état des lieux*, 2016, [disponible en ligne](#).

² JRS Belgium, *Detentiecentra voor migranten : rapport 2021*, november 2022, [online beschikbaar](#).

³ La Cimade, *Centres et locaux de rétention administrative : rapport 2021, 2022*, [online beschikbaar](#). De maquette die werd ontwikkeld door de Marnat studio werd gebruikt als inspiratie om het statistische gedeelte van elke ADC te illustreren.

de AVGB-regelgeving om te weigeren elementen uit hun dossiers, waaronder detentiebeslissingen, door te geven aan onze NGO-bezoekers. Zonder toegang tot deze basisinformatie in de dossiers vonden ze het moeilijk om snel de juridische *ins en outs* van de individuele situatie te begrijpen.

Uitleg van enkele begrippen gebruikt in de fiche "statistiek" per ADC

Op de pagina statistiek markeren we wat we de "rode cijfers" noemen. Deze cijfers komen meestal uit het jaarverslag van de Dienst Vreemdelingenzaken, dus de interpretatie van wat wel en niet onder deze definitie valt, wordt bepaald door de DVZ zelf.

Laten we het voorbeeld van de "hongerstaking" nemen: in 2021 gingen volgens de DVZ in totaal 76 mensen in hongerstaking in administratieve detentiecentra. De definitie van wat een hongerstaking is, en dus hoe deze wordt geteld, verschilt echter van centrum tot centrum:

- **In 127bis:** De gegevens over hongerstakingen omvatten alle mensen die door de medische dienst zijn gecontroleerd in het kader van een hongerstaking, ongeacht de duur van de staking.
- **In Vottem, Holsbeek en Merksplas:** de gegevens hebben alleen betrekking op hongerstakingen die langer dan 48 uur duren; stakingen van minder dan 48 uur zijn dus niet meegeteld.
- **In Caricole:** Iemand wordt geacht in hongerstaking te zijn als hij 3 dagen of 9 achtereenvolgende maaltijden niet in de refter is geweest. Hongerstakingen van kortere duur worden dus niet meegeteld.
- **In Brugge:** de methode voor het tellen van hongerstakers is niet gespecificeerd.

Het totale aantal hongerstakingen lijkt daarom onderschat. Dezelfde redenering geldt voor "zelfmoordpogingen". Hoe onderscheid je ernstige zelfverminking van een zelfmoordpoging? En maakt elk centrum hetzelfde onderscheid?

Ten slotte stellen talrijke rapporten⁴ de huidige procedure aan de kaak, die gedetineerde ontmoedigt om klachten in te dienen.

Deze paragraaf herinnert ons eraan dat cijfers met een korrel zout moeten worden genomen. In ieder geval benadrukken deze "rode cijfers" zaken die de nood waarin gedetineerden zich bevinden en de verschrikkelijke impact van detentie aantonen.

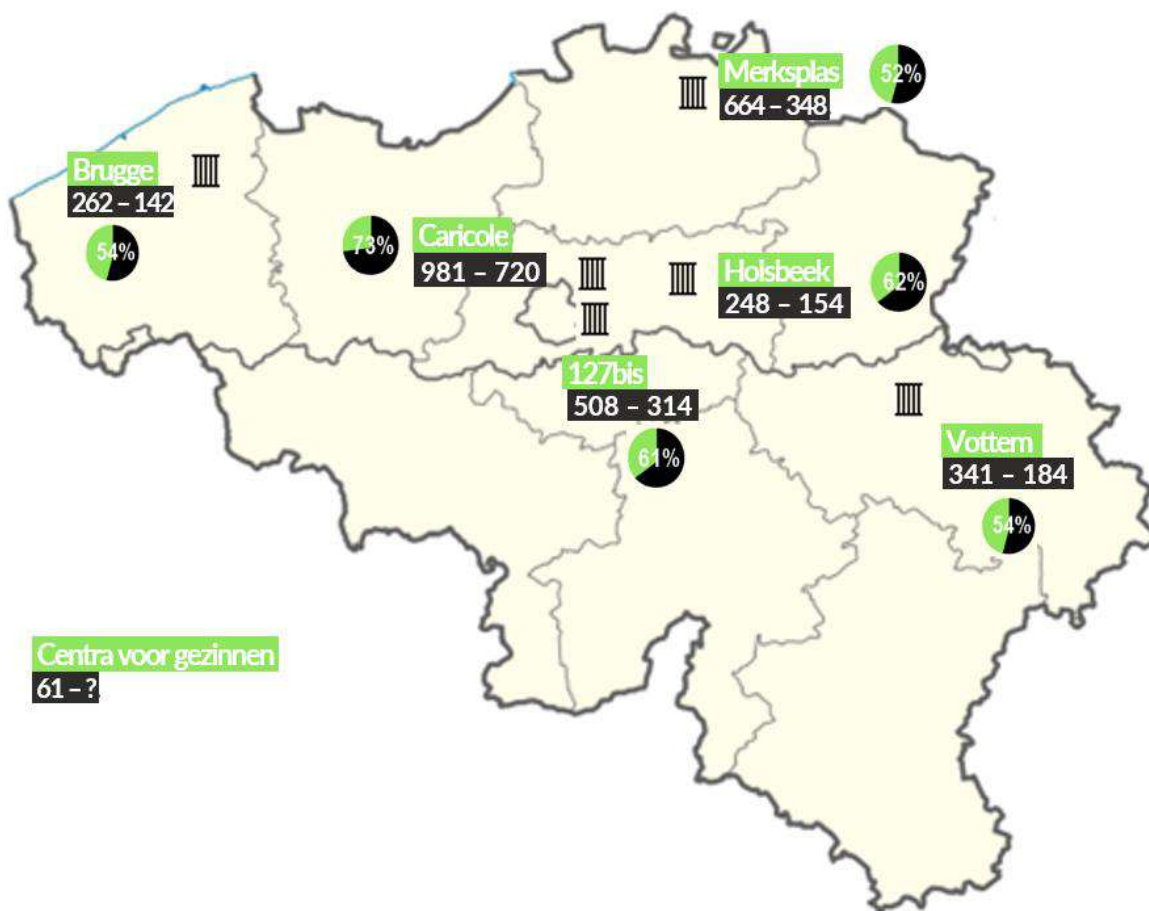
⁴ Zie voornamelijk, Move, *Contribution à la réforme du code belge de la migration*, zomer 2021, p.33, [online beschikbaar](#).

Administratieve detentie in België in 2021 : Enkele cijfers

Overzicht van detentie per centrum

Gedetineerde en verwijderde personen per detentiecentrum⁵

Naam Ligging van het centrum

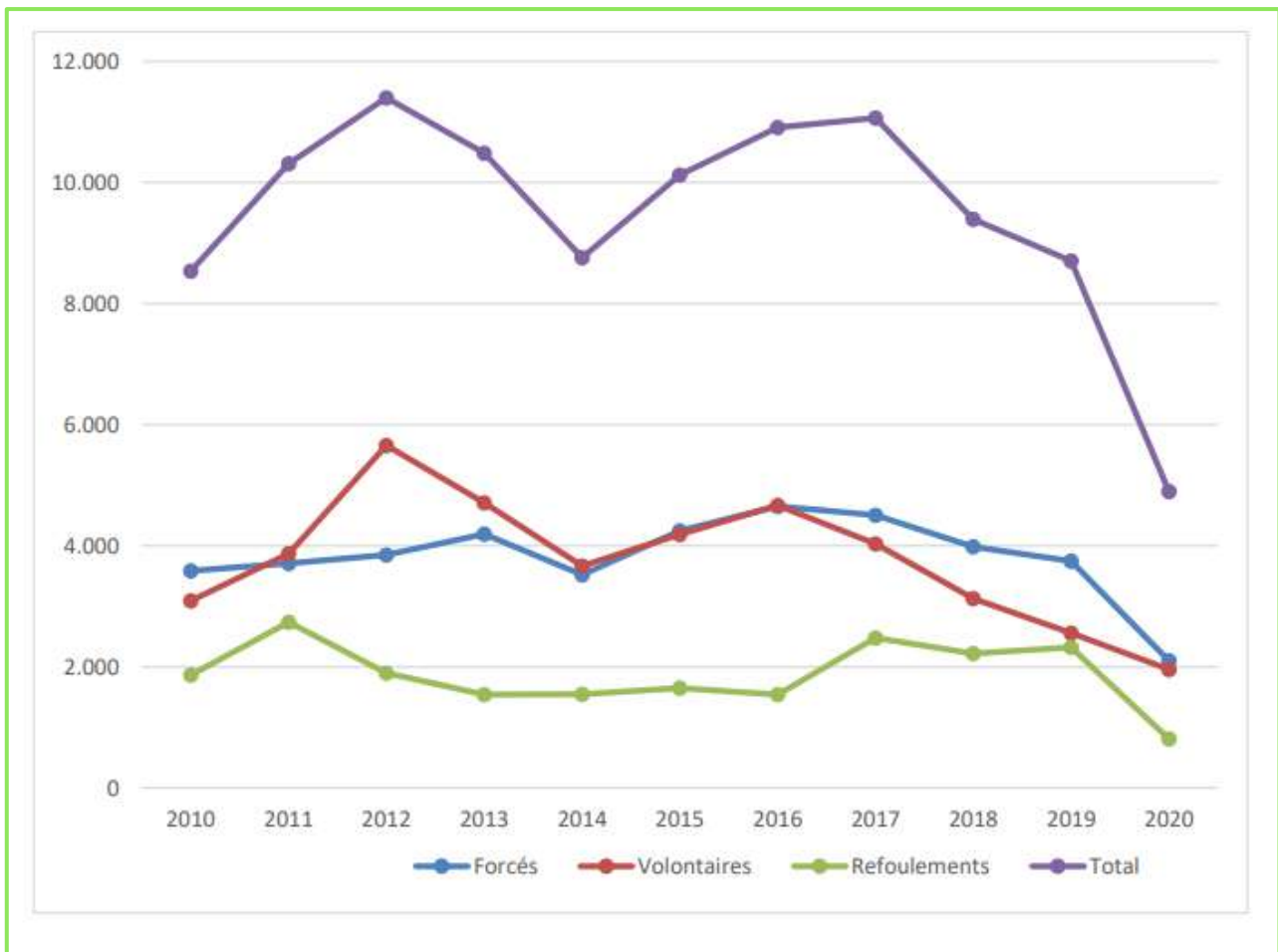
Cijfer Aantal gedetineerden in 2021 en effectief verwijderden. Voor de detentiecentra voor gezinnen gaat het om het aantal gezinnen

Percentage effectief verwijderden

⁵ Bronnen: Jaarverslagen 2021 van de verschillende centra en Activiteitenverslag 2021 van DVZ voor de detentiecentra voor gezinnen. Voor die laatste is het percentage niet te berekenen. 41 families zijn volgens DVZ "vertrokken" maar dit cijfer houdt, volgens ons, ook de families in die zijn ondergedoken die nergens anders worden opgenomen.

Evolutie van het aantal teruggekeerden en terugdrijvingen⁶

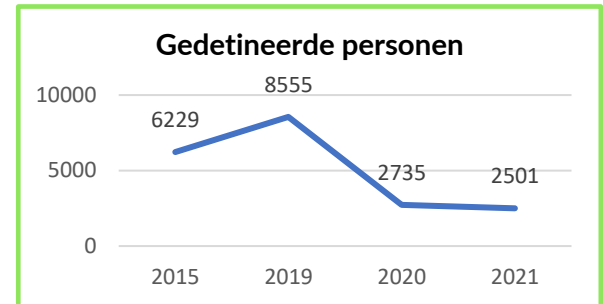
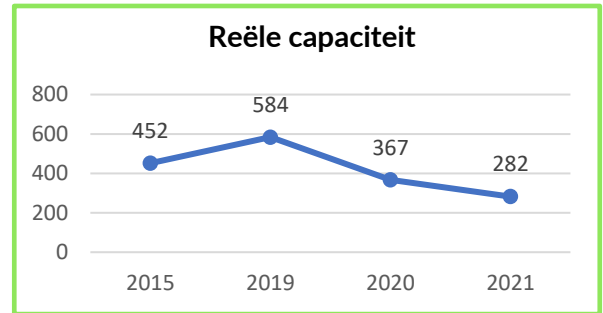

⁶ Dienst Vreemdelingenzaken, *Maandelijkse statistieken*, 2021, p. 3, [online beschikbaar](#).

Evolutie van de capaciteit van de ADC

De laatste jaren is de capaciteit van de detentiecentra blijven verhogen. De ADC voor gezinnen werden in 2008 gecreëerd. In 2012 werd de uitbreiding van de centra 127bis en Merksplas goedgekeurd. In 2019 opende het centrum voor vrouwen van Holsbeek en het huidige regeerakkoord voorziet ook de opening van twee nieuwe centra.

Op papier tellen de ADC rond de 600 plaatsen en kunnen tot 28 families in de ADC voor gezinnen worden opgesloten. De reële capaciteit van de centra wordt o.a. beïnvloed door hun staat, door de nood aan renovatie en door het beschikbaar personeel. In 2020 en 2021 is de capaciteit gedaald wegens de gezondheidsmaatregelen die door de DVZ werden genomen. De capaciteit werd inderdaad gehalveerd om *social distancing* mogelijk te maken gedurende de COVID-19 pandemie. Bijgevolg daalde ook het aantal gedetineerden: in 2019 werden 8555 vreemdelingen in de detentiecentra vastgehouden, in 2021 waren dat er 2501.

Aantal detentiecentra	6
Capaciteit van de centra in 2021	282
Aantal gedetineerden in de centra in 2021	2501
Aantal detentiecentra voor gezinnen	28
Aantal meerderjarige gedetineerden in de centra voor gezinnen in 2021	85
Aantal gedetineerde kinderen in de centra voor gezinnen in 2021	121

De administratieve detentiecentra in 2021

127bis

Beschrijving centrum & personeel

Directeur	Brenda Melis
Opening	Mars 1994
Adres	Tervuursesteenweg 300, 1820 Steenokkerzeel
Contact	onthaalbis@ibz.fgov.be 02/755.00.00
Capaciteit	120 plaatsen, beperkt tot 40 tot in juni 2021 door COVID-maatregelen
Cellen	30, 2 stapelbedden per cel 4 isolatiecellen
Collectieve ruimte	cafeteria, salon met TV, fitnessruimte
Binnenplaats	Ja
Verblijf bewoners service	5 sociaal assistenten
Medisch personeel	3 artsen 5 verplegers 1 psycholoog en 1 consultant + 1 stagiaire vanaf oktober 2021

Het centrum en de buitenwereld

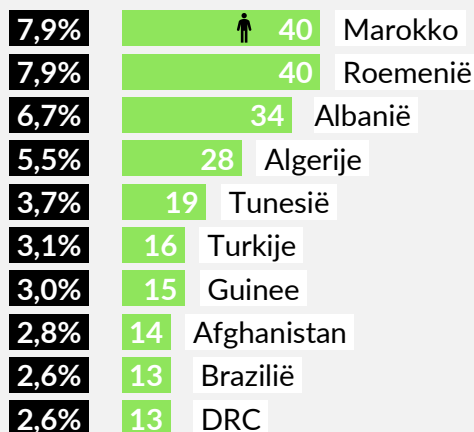
Visites	Gedurende de week kunnen 8 gedetineerden bezoek krijgen van 13u30 tot 14u30. 's Avonds kunnen 5 personen bezoek krijgen. Gedurende de weekend en vakantiedagen kunnen 2 bezoeken plaats vinden van 19u30 tot 20u30
Toegang openbaar vervoer	Trein station Nossegem
Partnerziekenhuis	Psychiatrisch hospitaal Sint- Alexius in Grimbergen, UPC Kortenberg
Bezoeker Move	Werner Verhaegen (Caritas international) w.verhaegen@brabantia.brussels
Andere ngo	Nansen (3x), Rode Kruit (1x), Pag-Asa (9x)
Aantal bezoeken advocaten	192
Aantal bezoeken familie & vrienden	452
Bezoek politiek vertegenwoordiger	Ja - 14

Statistieken

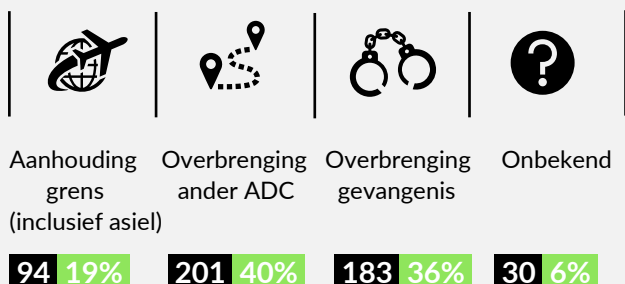
508 Personen werden in 2021 in het centrum 127 bis opgesloten

98% waren mannen
2% waren vrouwen die overnachtten in afwachting van hun vliegtuig

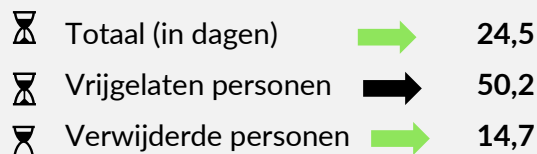
Voornaamste nationaliteiten

Omstandigheden aanhouding

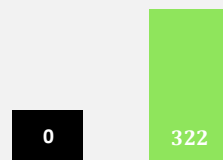

Gemiddelde duur van detentie

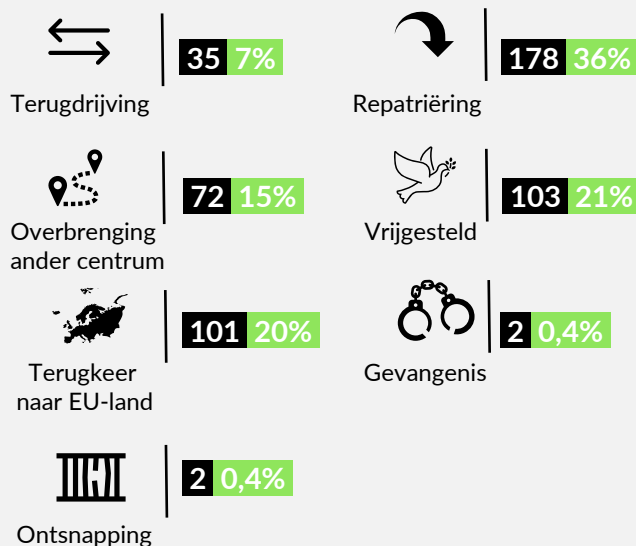
Noot: het cijfer van het centrum neemt niet in acht dat iemand al opgesloten was in een ander ADC (201 personen - 40%) of dat detentie zal voortduren in een ander ADC (72 personen - 15%). Het cijfer werd berekend door het aantal dagen te delen door het aantal gedetineerden. Het gemiddelde zou dus geen rekening houden met personen al gedetineerd in 2020 of verder opgesloten in 2022.

Minimum- en maximumduur

Noot: 136 personen werden voor minder dan 24u opgesloten. 134 van hen kwam uit de gevangenis waarvan 120 werden gerepatriëerd en 12 naar een ander centrum overgebracht.

Uitkomst van de detentie (493 personen)

Rode cijfers

- Zelfmoordpoging: 5
- Hongerstaking: 29
- Aantal klachten: 47
- Disciplinaire afzondering: 48
- Medische afzondering: 178
- Afzondering voor veiligheid: 61

Opmerkelijke feiten

in 2021

Centrum 127bis is het oudste ADC van België. Het werd opgericht in maart 1994 naast Brussels Airport, met een oorspronkelijke capaciteit van 120 plaatsen. Het Caricole centrum is bevindt zich ook vlakbij. Hier worden alleen mannen vastgehouden. Officieel wordt het een "repatriëringscentrum" genoemd, maar een groot deel van de gedetineerden wordt niet gerepatriëerd naar hun land van herkomst. In 2021 werd 20% van hen overgebracht naar een ander EU-land, ondanks de context van de pandemie.

Er zijn herhaaldelijk klachten over de omstandigheden van de opsluiting in 127bis en de impact ervan op de mentale gezondheid van de gevangenen. Het jaar 2021 heeft de gevangenisachtige en willekeurige aard van deze opsluitingen alleen maar geaccentueerd. De vervallen staat van de gebouwen accentueert het penitentiaire aspect van dit ADC. Er is heel weinig licht, vooral van de weinige ramen met tralies in de verschillende ruimtes. De cellen bestaan uit twee stapelbedden en de toiletten staan in rijen opgesteld en worden gescheiden door deuren, waardoor er weinig ruimte is voor privacy voor de gedetineerden. De meeste ruimtes zijn oud en vervallen.

Centrum 127bis valt op door de buitensporig lange detentieperiodes. De maximale duur is 322 dagen, aldus de Dienst Vreemdelingenzaken. In oktober 2021 werd ook een Burkinese onderdaan vrijgelaten na meer dan een jaar in detentie in centrum 127bis.

De blijvende gevolgen van de wereldwijde COVID-19-pandemie

De wereldwijde pandemie bleef in 2021 een impact hebben op de detentie van mensen in ADC en het werk van geaccrediteerde bezoekers.

Bezoekers kregen geen toegang meer tot de verblijfruimtes, wat hun werk bemoeilijkte door

het tijdverlies. Deze werking was niet bevorderlijk voor de vertrouwensrelatie met de personen in detentie.

Dit was gerechtvaardigd vanwege de gezondheidsrisico's voor de personen in detentie. Vanaf 1 november 2021 kregen geaccrediteerde bezoekers weer toegang tot de vleugels van de gedetineerden, op voorwaarde dat zij zich hielden aan de gezondheidsmaatregelen (het dragen van mondkapjes en het respecteren van de sociale afstand).

Ook het bezoek van familieleden aan gedetineerden bleef beperkt, maar in de loop van het jaar werden enkele aanpassingen doorgevoerd. Vanaf juni 2021 werden bezoeken opnieuw toegestaan voor 2 volwassenen per persoon in detentie. De beperking op het aantal bezoeken per week is ook opgeheven.

Om de verspreiding van het virus te beperken, werden er richtlijnen opgesteld voor het personeel van het centrum. In januari 2021 werd besloten dat nieuwe gedetineerden twee keer getest zouden worden, op de 1e en 7e dag na hun aankomst. De persoon in detentie bleef de eerste 7 dagen in quarantaine blijven. Voor deze quarantaine werd een hele vleugel van het centrum gereserveerd. Vanaf de zomer tot november 2021 werd een beperking op aankomsten ingevoerd vanwege het gebrek aan ruimte voor quarantaine en de renovatie van de L1 vleugel.

Wanhoop – mentale gezondheid

Centrum 127bis valt helaas op door de tekenen van wanhoop en de negatieve impact op de geestelijke gezondheid van de gevangenen. Regelmatige klachten bij de psycholoog van het centrum en bij familieleden en bezoekers omvatten, maar zijn niet beperkt tot, problemen met acceptatie van gevangenschap, verslaving, slaapproblemen, zelfverminking, angst, depressieve symptomen, zelfmoordgedachten, posttraumatisch syndroom, enzovoort.

In het centrum worden meerdere ondersteunende diensten aangeboden om personen in detentie te waarschuwen en te ondersteunen. Kwetsbare personen worden bijvoorbeeld geïdentificeerd door de afdeling psychologie, die hen een "HOR"-code toekent voor "handelings- en omgangsrichtlijnen", om het personeel wegwijs te maken in het profiel van de gedetineerden zonder het medisch beroepsgeheim te doorbreken. Daarnaast werden in 2021 62 EZA-dossiers (extra-zorg en aandacht) geopend, bedoeld om kwetsbare personen te registreren tijdens multidisciplinaire personeels-

bijeenkomsten.

Van de 11 pogingen tot zelfdoding die door de DVZ werden geregistreerd voor alle administratieve detentiecentra, vonden er evenwel 5 plaats in centrum 127bis in 2021. 3 gedetineerden pleegden effectief zelfmoord.

Er waren 29 hongerstakingen, met bijzonder grote gewichtsverliezen gaande tot 21,10 kilo in 20 dagen. In april 2021 ging een hele vleugel van het centrum twee dagen in hongerstaking.

Brugge

Beschrijving centrum & personeel

Directeur	Yves Rahier
Opening	Januari 1995
Adres	Zandstraat 150, 8200 Bruges
Contact	cib-directie@ibz.fgov.be 02/488.74.40
Capaciteit	112 plaatsen (80 voor mannen en 32 voor vrouwen), beperkt tot 40 en vervolgens vanaf oktober tot 50 door de COVID maatregelen
Cellen	4 slaapzalen van 20 bedden voor de mannen, 2 slaapzalen van 16 bedden voor de vrouwen
Sanitair	3 toiletten naast elke slaapzaal, 1 lokaal van 20 douches
Collectieve ruimte	3 vleugels. Onderling geen vrije doorgang. 1 rookzaal en 2 zalen uitgerust met biljardtafel, tafeltennis, televisie en computers per vleugel 1 fitnesszaal toegankelijk 1u/dag op vaste tijden 1 bibliotheek toegankelijk op aanvraag
Binnenplaats	Sportterreinen; 3x40min/dag op vaste tijden

Verblijf bewoners service	6 sociaal assistenten
Medisch personeel	2 artsen, 4 verplegers 1 psycholoog

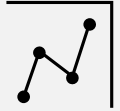
16

Het centrum & de buitenwereld

Bezoeken	Dagelijks van 13u15 tot 14u15
Toegang openbaar vervoer	Station Turnhout en bus nr. 432 richting Brecht, halte Merksplas-Kolonie
Partnerziekenhuis	AZ Sint Jan
Bezoeker Move	Pieter-Paul Lembrechts (JRS Belgium) pieter-paul@jrsbelgium.org
Andere ngo	Nansen
Aantal bezoeken advocaten	75
Aantal bezoeken familie & vrienden	241
Bezoek politiek vertegenwoordiger	0 in 2021

Statistieken

262

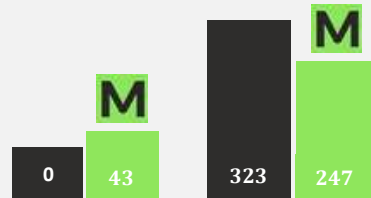
Personen werden in het centrum van Brugge opgesloten in 2021. Move heeft er 42 opgevolgd.

98% waren mannen
2% waren vrouwen (de afdeling voor vrouwen heropende maar in oktober)

Voornaamste nationaliteiten

11,8%	31	Albanië
11,5%	30	Algerije
6,9%	18	Marokko
5,7%	15	Tunesië
5,3%	14	Vietnam
4,6%	12	Servië
4,6%	12	Afghanistan
4,2%	11	Eritrea
4,2%	11	Irak
3,1%	8	Roemenië

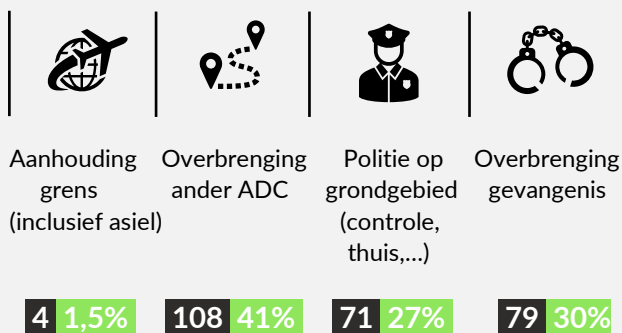
Minimum- & maximumduur

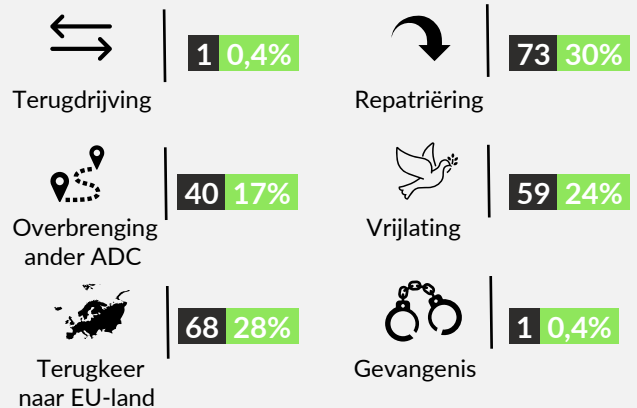
Noot: één persoon werd bij aankomst na screening vrijgelaten.

Noot²: JRS houdt enkel rekening met wie in 2021 in detentie werd geplaatst en wiens detentie in 2022 was afgelopen maar niet met wie in 2020 werd opgesloten en in 2021 vrijgelaten.

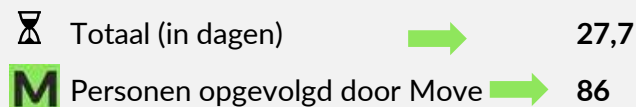
Omstandigheden aanhouding

Uitkomst van de detentie (242 personen)

Gemiddelde duur van de detentie

Noot: Het cijfer van het centrum houdt geen rekening met het feit dat een persoon al opgesloten was wanneer hij wordt overgebracht naar het centrum (betreft 108 personen – 41%) of dat de detentie zal verdergaan na overbrenging naar een ander centrum (40 personen – 14%). Het wordt ook berekend door het aantal detentiedagen te delen door het aantal gedetineerden in 2021. Het cijfer zou dus geen rekening houden met wie al in 2020 was gedetineerd en er nog in 2022 verbleef.

Noot²: het cijfer van JRS houdt met dit alles rekening en is daarom gebaseerd op 22 personen (mensen die van of naar een centrum worden overgebracht zijn uitgesloten).

	Vrijlating	14 – 33%
	Terugdrijving, vrijwillige terugkeer en repatriëring	8 – 19%
	Overbrenging ander ADC	15 – 36%
	Terugkeer ander EU-land	5 – 12%

Rode cijfers

- Zelfmoordpoging: 0
- Hongerstaking: 4
- Aantal klachten: 16
- Disciplinaire afzondering: 39
- Medische afzondering: 218
- Afzondering voor veiligheid: 38

Opmerkelijke feiten

in 2021

Het centrum van Brugge bevindt zich in de gebouwen van de voormalige vrouwengevangenis van Sint-Andries. Het gebouw is duidelijk verouderd en moet op middellange termijn worden vervangen. In Brugge worden grotendeels personen zonder papieren opgesloten, die op het grondgebied werden aangehouden.

Vragen omtrent het groepsleven

Brugge verschilt van de andere centra door zijn groepsleven. Gedetineerden worden in groepen opgedeeld en slapen, eten, douchen en nemen deel aan activiteiten op vaste tijden. De rest van de tijd moet samen worden doorbracht in de collectieve zalen. Die levenswijze werd door de pandemie op proef gesteld. Zelf nadat de capaciteit van het centrum werd gehalveerd en gedetineerden na aankomst in quarantaine werden geplaatst, was contact met de buitenwereld onvermijdelijk (personeel, bezoeken, leveranciers,...) en was er een verhoogd risico op verspreiding van het virus wegens het groepsleven. Door gebrek aan personeel werden de twee groepen van mannen bovendien overdag samengevoegd in één vleugel.

Toen de besmettingen in december weer in het hele land opliepen, ontstond er in het centrum van Brugge een uitbraak. Alle gedetineerden werden toen getest. Het aantal besmettingen werd niet publiek gemaakt. De gedetineerden met wie we per telefoon (onze bezoeken werden unilateraal geschorst) contact konden opnemen in die periode, spraken van een tiental positieve gevallen, wat ook in het activiteitenverslag van de DVZ staat vermeld. De situatie zal voor veel mensen ongewoon en zenuwslopend zijn geweest.

In verband met COVID moet nog worden vermeld dat het centrum van Brugge in 2021 geen computers met toegang tot het internet had. Daardoor waren er nog minder contacten met de

buitenwereld, wat het gevoel van afzondering heeft vergroot.

Toename van mensen uit de gevangenis

Mensen die direct uit de gevangenis kwamen vormden 30% van de bevolking van Brugge in 2021 (zie statistieken). In Merksplas (zie hieronder) was dit 28%. In totaal zijn 309 personen van de gevangenissen naar de administratieve detentiecentra overgebracht in 2021. In 2019, vóór COVID en toen er drie keer meer mensen waren gedetineerd in de detentiecentra, kwamen er slechts 292 uit de gevangenis.

Die cijfers tonen aan hoe administratieve detentie wordt omgebogen en meer en meer een verlenging vormt van de gevangenisstraf, om mensen te neutraliseren die als gevaarlijk worden beschouwd door de overheid. Die mensen hebben nochtans hun straf, die een rehabiliterend karakter zou moeten hebben, uitgezeten.

Die transfers werden in 2002 ingevoerd om de gevangenissen te ontlasten. Door de betrokkenen wordt dit vaak ervaren als een dubbele straf en een stigmatisatie. Het bevordert dan ook het amalgaam dat al te dikwijls gemaakt wordt tussen administratieve en strafrechtelijke detentie.

Vier maanden voor hun voorlopige vrijlating en zes maanden voor het einde van de straf, heeft de DVZ de mogelijkheid om de uitzetting van mensen direct vanuit de gevangenis te organiseren. In de gevangenissen worden daarvoor speciale terugkeerbegeleiders ingezet. Als de terugkeer niet succesvol is verlopen binnen die termijn en als er geen nieuwe elementen zijn opgedoken, lijkt het twijfelachtig dat dit wel zal gebeuren wanneer de mensen zijn overgebracht naar een administratieve detentiecentrum.

In 2021 heeft de staatssecretaris voor asiel en migratie permanenties ingesteld in verscheidene gevangenissen. Hopelijk zal dit initiatief de doorstroming vanuit de gevangenissen en de

detentiecentra verminderen. Administratieve detentie moet een uitzondering blijven en moet echt dienen om mensen van het grondgebied te verwijderen, niet om mensen die hun straf hebben uitgezeten verder van hun vrijheid te beroven.

Heropening van de vleugel voor vrouwen

In oktober 2021 werd de afdeling voor vrouwen na bijna 18 maanden heropend. Er werden zes vrouwen in opgesloten.

Het vervallen uitzicht van het gebouw waar de vrouwen vastzitten was opmerkelijk en zette de veroudering van het centrum bijzonder in de verf. In de eerste dagen klaagden de vrouwelijke gedetineerden over het gebrek aan of problemen met warm water. Hun deel van het gebouw is ook bijzonder somber en vochtig.

Lagere bezettingsgraad

De sluiting van de vrouwenafdeling tot in oktober, de algemene verouderde staat van de gebouwen en infrastructuur en allicht ook het gebrek aan toegang tot het internet en het potentieel problematisch groepsregime in coronatijden (en de bezoekbeperking) zijn allemaal elementen die leidden tot een onderbenutting van het centrum van Brugge in 2021. De bezettingsgraad bedroeg 51,5%. Dat cijfer steekt schril af tegen de bezettingsgraad van 2019 die nog 80% bedroeg, alsook met de bezetting in 2021 van Merkplas (76%) en Caricole (100%, weliswaar onder invloed van het constante gebruik van de medische afdeling voor quarantaines).

Caricole

Beschrijving centrum & personeel

Directeur	Rika Goethals
Opening	Mai 2012
Adres	Tervuursesteenweg 302, 1820 Steenokkerzeel
Contact	caricole.visite@ibz.fgov.be
Capaciteit	90 plaatsen, beperkt tot 45 in 2021 door COVID- maatregelen
Cellen	18 kamers van 4 tot 6 bedden
Sanitair	Douche en WC in kamer
Collectieve ruimte	3 voor iedereen toegankelijke en verschillend uitgeruste zalen (biljardtafel, televisie, tafeltennis...) 1 internetlokaal dat toegankelijk is. Toen de bezoeken werden beperkt, kregen de gedetineerden 3 extra beurten van 2 uur om hun dierbaren te bellen 1 fitnesszaal, 1 u/dag toegankelijk 1 bibliotheek, toegankelijk op aanvraag 1 creatieve ruimte waar workshops worden georganiseerd
Binnenplaats	Verdeeld in een collectieve plaats voor iedereen en sportterreinen voor specifieke activiteiten

Verblijf bewoners service	5 sociaal assistenten, 2 terugkeerfunctionarissen

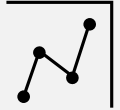
4 verplegers + 1 deeltijds 4 artsen + 1 in opleiding 1 psycholoog

20

Het centrum & de buitenwereld

Bezoeken	Elke dag van 13u30 tot 15u30
Toegang openbaar vervoer	Station Nossegem (lijn Brussel-Leuven)
Partnerziekenhuis	AZ Jan Portaels
Bezoeker Move	Ruben Bruynooghe (JRS Belgium- (ruben@jrsbelgium.org) en 3 vrijwilligers
Andere ngo	Nansen
Aantal bezoeken advocaten	291
Aantal bezoeken familie & vrienden	165
Bezoek politieke vertegenwoordiger	0 in 2021

Statistieken

981

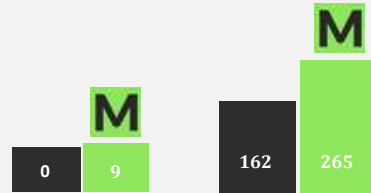
Personen werden in 2021 in het Transitcentrum van Caricole opgesloten. Move heeft er 72 opgevolgd.

81% waren mannen
19% waren vrouwen, 4 waren zwanger
3 personen verklaarden minderjarig te zijn maar werden als volwassen beschouwd door de dienst voorgedij

Voornaamste nationaliteiten

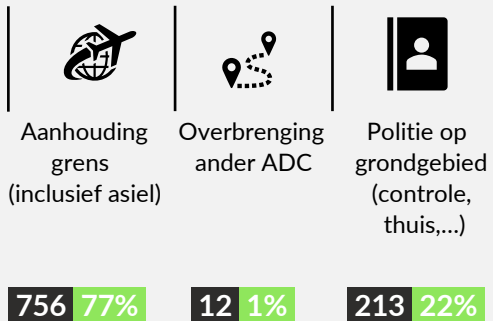
31,8%	225	Albanië
7,1%	50	Marokko
6,1%	43	Turkije
5,5%	39	Brazilië
5,4%	38	DRC
5,1%	36	Roemenië
4,5%	32	Palestina
4,4%	31	Verenigde Staten
3,8%	27	Moldavië
4,4%	26	Oekraïne

Minimum- & maximumduur

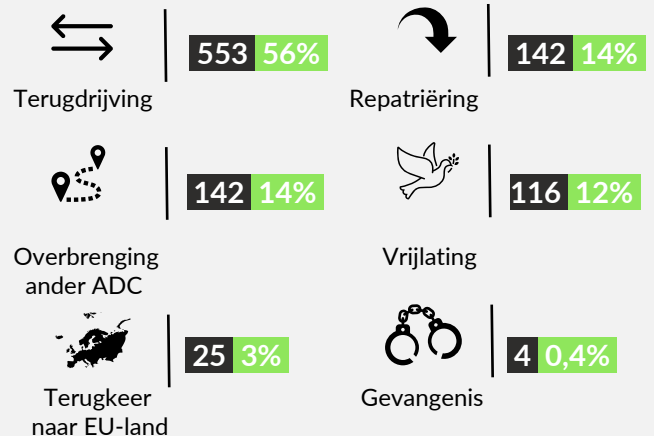

Noot: sommige personen die aan de grens zijn aangehouden en niet voldoen aan de criteria om het grondgebied te betreden, verblijven minder dan 24u in het centrum, waar ze wachten op de volgende vlucht.
Noot²: ter herinnering, Move houdt rekening met wie verder gedetineerd bleef in 2022.

Omstandigheden aanhouding

Uitkomst van de detentie (982 personen)

Gemiddelde duur van de detentie

	Totaal (in dagen)	12,7
	Verzoekers bescherming	31,5
	Mensen zonder wettig verblijf	16,2
	'Niet-toegelatenen'	6,7
	Personen gevolgd door Move	70,9

Noot: de door het centrum berekende gemiddelde duur is laag omdat het de personen die er enkel hun quarantaine uitzaten, meerekent. Personen die aan de grens worden aangehouden en snel weer vertrekken zijn hier ook in verrekend. Ten derde wordt het gemiddelde berekend door het aantal dagen van detentie te delen door het aantal gedetineerden in 2021. Het cijfer zou dus geen rekening houden met wie al in 2020 was gedetineerd en er nog in 2022 verbleef.

	Vrijlating	34 - 47%
	Terugdrijving & repatriëring	20 - 28%
	Overbrenging ander ADC	16 - 22%
	Terugkeer naar EU-land	2 - 3%

Rode cijfers

- Zelfmoordpoging: 1
- Hongerstaking: 11
- Aantal klachten: 2
- Disciplinaire afzondering: 3
- Medische afzondering : 970

Opmerkelijke feiten

in 2021

De naam van het transitcentrum Caricole verwijst naar de cirkelvormige architectuur van het gebouw. Het is operationeel sinds 2012 en werd gebouwd om twee andere centra te vervangen, die moesten worden gesloten. Door de ligging vlakbij Brussels Airport bestaat de grote meerderheid gedetineerden uit 'inadmissibles' oftewel 'niet-toegelatenen' tot het grondgebied (77% in 2021). Die personen worden aangehouden aan de grens (lees luchthaven) omdat ze niet voldoen aan de voorwaarden om het Belgisch grondgebied te betreden. Ze worden dan opgesloten in Caricole in afwachting dat ze worden teruggedreven naar het land van waar ze reisden. Dat kan zeer snel gaan: een volgende vlucht kan in sommige gevallen gewoon worden geboekt. JRS ontmoet dus maar zelden verstrooide toeristen. Onze bezoekers zien eerder mensen die asiel aanvragen aan de grens of eens ze in Caricole zijn opgesloten.

Echt transitcentrum: quarantaintes en teruggedreven mensen

In 2021 heeft het transitcentrum zijn naam nadrukkelijk eer gedaan. Omdat de medische afdeling bestaat uit 24 bedden, werden vreemdelingen – waaronder personen die op het grondgebied werden aangehouden – er in quarantaine geplaatst vooraleer ze naar een ander centrum werden overgebracht. Dit verklaart, samen met het aantal teruggedreven mensen, waarom de gemiddelde detentieduur in 2021 redelijk kort was in Caricole. Die "rotatie" heeft het bovendien moeilijker gemaakt om mensen op te volgen, zowel voor het personeel als voor JRS.

De gezondheids crisis heeft ook invloed gehad op het aantal mensen dat werd teruggedreven, het aantal niet-toegelatenen. Er werd immers een nieuw criterium ingevoerd om op het grondgebied te worden toegelaten: de reis naar

België moest, althans gedurende een deel van 2021, "essentieel" zijn. 20 Britse onderdanen werden zo teruggedreven (4de meeste teruggedreven nationaliteit). Dit is hoogst waarschijnlijk het gevolg van een tekortkoming aan die regel dan het effect van de Brexit. Dat bevestigen toch degenen die wij hebben ontmoet. Merkwaardig genoeg werden er ook veel Amerikaanse burgers teruggedreven (2de meest teruggedreven nationaliteit). Dat heeft te maken met het feit dat sommige personeelsleden van de Amerikaanse ambassade nog niet in orde waren met hun werkvergunning toen ze in België aankwamen.

Onder de meer problematische gevallen van mensen die werden teruggedreven hebben de detenties van Junior Wasso en Ouia Ziti het nieuws gehaald. Beiden waren in het bezit van een visum waarvan de geldigheid werd betwist door de luchthavenpolitie en vervolgens door de DVZ. Hun gevallen zijn veelzeggend over de vrijheid die de politie aan de grens heeft, een vrijheid die kan leiden tot willekeur.

Impact van corona

De gezondheids crisis heeft heel wat onzekerheid veroorzaakt en het luchtverkeer verscheidene keren stilgelegd. Een direct gevolg daarvan is dat veel in het buitenland vertoevende mensen met een Belgische verblijfsvergunning, deze laatste niet op tijd hebben kunnen verlengen. Wanneer ze terugkwamen in België, werden ze op de luchthaven aangehouden en in Caricole opgesloten. Velen konden vrij gemakkelijk worden bevrijd met de hulp van een advocaat en vernieuwden dan vervolgens hun verblijfsvergunning. Anderen, die zich ergerden aan die toestand of die het moeilijk hadden met hun detentie, besloten vrijwillig terug te keren van waar ze kwamen en werden dus in feite teruggedreven.

Om het door de beperking van het bezoekersrecht verergerde gevoel van eenzaamheid tegen te gaan, heeft het centrum besloten om wekelijks €5 belkrediet uit te delen aan de gedetineerden en heeft meer gebruik van smartphones en computers toegelaten.

Tenslotte heeft het openlaten van vensters en deuren om het centrum te verluchten, veel geluidsoverlast veroorzaakt door de nabijheid van de luchthaven.

Illegaal gebruik van videoverhoren door het CGVS

Op 18 november 2020 kondigde het CGVS – de instantie die internationale bescherming verleent – aan dat er persoonlijke verhoren per video zouden gebeuren, ook in de detentiecentra. Op 7 december 2020 vernietigde de Raad van State die beslissing omdat het CGVS niet bevoegd was om de regels inzake verhoren te veranderen. Daar is een koninklijk besluit voor nodig. Het CGVS trok zich echter niets aan van dit arrest en bleef videoverhoren organiseren, vooral in Caricole, het centrum met het grootste aantal asielzoekers.

Videoverhoren zijn weliswaar zuiniger en minder risicovol in coronatijden, maar worden tevens fel bekritiseerd. Onder de vele tegenargumenten vindt men o.a. het onpersoonlijk karakter van zulke verhoren, de emotionele afstandelijkheid van de interviewer, de moeilijkheid om een vertrouwensband te scheppen, de verschillen inzake beeld en geluidskwaliteit die tot gebrekkige communicatie en verstaanbaarheid leiden, ongeschikte lokalen, het erg bemoeilijken van het werk van de tolk, de onmogelijkheid om documenten te onderzoeken, en de totale ongeschiktheid van die verhoren voor kwetsbare personen (slachtoffers van marteling enz.). Dat videoverhoren een mogelijkheid kunnen zijn, is zonder twijfel positief. Dat ze zouden worden opgelegd is volgens ons niet normaal.

Bij de personen die we volgden, was er in ieder geval enige verwarring merkbaar. Zelfs al kon een videoverhoor worden afgewezen op verzoek van een advocaat, hebben velen dit niet gedaan omdat ze vreesden dat de datum van hun verhoor zou worden uitgesteld en hun detentie verlengd.

Detentie van niet-begeleide minderjarigen

Het opsluiten van niet-begeleide minderjarigen is wettelijk verboden. Wanneer iemand aan de grens, vaak de luchthaven, niet voldoet aan de voorwaarden om het grondgebied te betreden en verklaart minderjarig te zijn, kan de (luchthaven)politie die minderjarigheid echter betwisten. In dat geval zal de betrokkene naar Caricole worden gebracht, waar diens leeftijd zal worden bepaald. De wet zegt dat dit moet gebeuren binnen drie werkdagen. In buitengewone omstandigheden kan dit termijn worden verlengd met drie werkdagen.

In de praktijk merken we dat de termijn vaak niet wordt nageleefd. Zo hebben we iemand ontmoet (die uiteindelijk als meerderjarig werd beschouwd), die 25 dagen in Caricole heeft moeten wachten vooraleer het resultaat van zijn leeftijdstest aankwam, alsook twee anderen die 15 dagen hebben moeten wachten. Acht personen die in Caricole werden opgesloten verklaarden zich in 2021 minderjarig. Vijf van hen zijn na een botscan effectief als minderjarig beschouwd.

Gemiddeld hebben niet-begeleide minderjarigen in 2021 13 dagen in Caricole verbleven, wat aantoonde dat het wettelijk termijn systematisch werd overschreden. De Voogdijdienst, die verantwoordelijk is voor het organiseren van de testen, verklaarde dat dit te wijten was aan de quarantaineperiode. De directie van het centrum liet ons echter weten dat de botscan kan plaatsvinden na het verkrijgen van de uitslag van de COVID-test die bij de aankomst wordt uitgevoerd en die maximum 48u vergt.

Rustige sfeer

Over het algemeen is de sfeer in Caricole veeleer kalm gebleven in 2021. Behalve de medische afdeling, die vaak vol was met mensen in quarantaine, bleef het centrum zelf eerder leeg gedurende het jaar. Pas in september zijn de 45 plaatsen zijn beginnen vollopen. De (COVID)capaciteit van het centrum werd enkel in december kort overschreden.

Qua incidenten heeft er één protest plaatsgevonden. In december protesteerden de gedetineerden tegen de kwaliteit van het eten en tegen het verminderen van het

smartphonegebruik. Het centrum heeft hierna een ruimere keuze aan gerechten aangeboden, maar vond het niet opportuun om de regels i.v.m. het gebruik van smartphones te veranderen.

Holsbeek

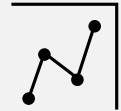
Beschrijving centrum & personeel

Directeur	Carla De Becker
Opening	Mei 2019
Adres	De Vunt 19, Holsbeek
Contact	cih-directie@MiBz.FGov.be
Capaciteit	28 plaatsen, maar gehalveerd tot in oktober 2021 omwille van COVID
Cellen	31 cellen van 2
Sanitair	8 douches, 11 toiletten
Collectieve ruimte	Cafetaria en salon met TV ; Bibliotheek ; toegang internet (30min/dag)
Binnenplaats	Kleine cour
Verblijf bewoners service	2 terugkeerfunctionarissen
Medisch personeel	1 arts 2 verplegers 1 psycholoog 2 d./week

Het centrum en de buitenwereld

Bezoek	Maximum 2 volwassenen per dag. Van 14u tot 15u
Toegang openbaar vervoer	15 min bus vanuit station Leuven
Partnerziekenhuis	UZ Leuven, met Campus Gasthuisberg, Campus Sint-Rafaël Kapucijnenvoer en Campus Pellenberg.
Bezoeker Move	Jasmijn Helsen (Caritas international)
Andere ngo	Nansen (3x), Gams (1x), Pag-Asa (1x)
Aantal bezoeken advocaten	Niet beschikbaar
Aantal bezoeken familie & vrienden	263

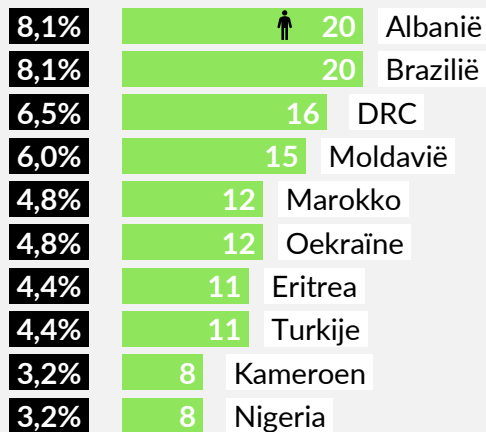
Statistieken

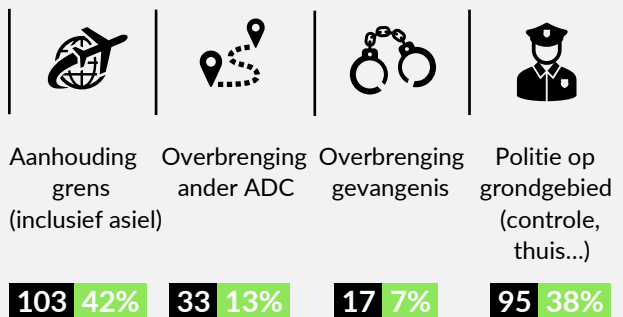
248 Personen werden in 2021 opgesloten in het centrum van Holsbeek

100% waren vrouwen (geen afdeling voor mannen)
1 vrouw verklaarde minderjarig te zijn maar werd door de dienst voorgedij als volwassen beschouwd

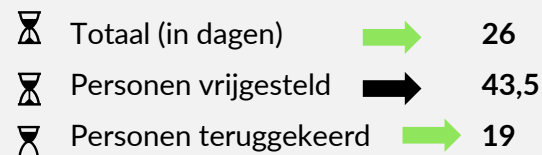
Voornaamste nationaliteiten

Omstandigheden aanhouding

Gemiddelde duur van de detentie

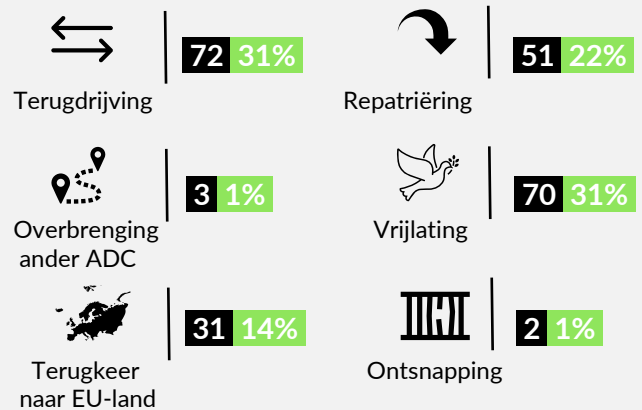

Noot: het cijfer neemt niet in acht dat een persoon reeds werd opgesloten voor ze aankwamen in het (201 personen - 40%) of dat detentie verder zal duren in een ander ADC (3 personen - 1,3%).

Minimum- & maximumduur

Uitkomst van de detentie (229 personen)

Voornaamste redenen voor vrijlating

Lopende asielprocedure	15
Erkenning bescherming door CGVS	13
Administratieve reden	10
Medische reden	7
Vrijlating door RvV	6
Nieuwe elementen in het dossier	5
Einde termijn	3
Vrijlating door raadkamer	3

Rode cijfers

- Zelfmoordpoging: 1
- Hongerstaking: 0
- Aantal klachten: **onbekend**
- Disciplinaire afzondering: 0
- Medische afzondering: 224

Opmerkelijke feiten

in 2021

Het centrum Holsbeek is een voormalig Formule 1-hotel. Het gebouw werd in 2012 door de staat gekocht. Het werd eerst gebruikt als een "open" terugkeercentrum voordat het Rode Kruis het gebruikte als opvangcentrum voor niet-begeleide minderjarigen. De overheid besloot het in 2017 om te bouwen tot een ADC voor vrouwen. Het centrum is operationeel sinds 2019.

Profiel van de gedetineerden

De gedetineerden in Holsbeek zijn geen homogene groep. De grootste groep bestaat uit vrouwen die internationale bescherming zoeken, waaronder de 'Dubliners'. Zij kunnen aan de grens zijn gearresteerd of op het grondgebied zijn onderschept. Hun aantal schommelt, maar is over het algemeen ongeveer de helft van de gedetineerden. Er waren ook verschillende overbrengingen rechtstreeks vanuit Belgische gevangenis. Deze groep had vaak een verblijfsvergunning voor een andere EU-lidstaat, die ze vanwege hun gevangenschap niet konden verlengen.

Zwangerschap is geen obstakel voor administratieve detentie

Holsbeek was in 2021 de plaats van detentie voor twee zwangere vrouwen. De ene was in het beginstadium van haar zwangerschap en haar misselijkheid maakte het leven in het centrum erg moeilijk. De andere was 6 maanden zwanger toen ze werd gearresteerd. De eerste ontsnapte tijdens een bezoek aan het ziekenhuis, terwijl de andere uiteindelijk werd vrijgelaten.

Gedetineerde echtgenotes, partners en moeders

Er zijn een aantal verhalen bij ons bekend van echtgenotes, partners en moeders voor wie detentie zorgde voor een lange of minder lange scheiding. We denken met name aan het kenmerkende geval van een Palestijnse vrouw die in België aankwam met haar man en twee

minderjarige kinderen. Deze laatsten dienden een verzoek tot internationale bescherming in en werden opgevangen binnen het netwerk van Fedasil. De vrouw daarentegen werd aan de grens aangehouden toen ze haar VIB indiende en werd in bewaring gesteld in Holsbeek. Het gezin werd 3 maanden van elkaar gescheiden.

Het notoire gebrek aan beroepsmogelijkheden tegen isolatiemaatregelen

Als we de cijfers voor Holsbeek voor 2021 bekijken, valt op dat de toepassing van de afzondering (als ordemaatregel of voor een aangepast regime) totaal onbestaande is. Dit is het resultaat van een aantal factoren: de hierboven vermelde bijzondere infrastructuur en krappe ruimtes die het moeilijk maken om een afzonderingsmaatregel toe te passen, het kleine aantal gedetineerden en ook de afwezigheid van geweld in dit volledig vrouwelijke centrum. Deze statistische asymmetrie in vergelijking met de volledig mannelijke centra (Merksplas, Brugge en Vottem) doet denken aan het werk van Coline CARDI, een sociologe die gespecialiseerd is in de gevangeniswereld, over het uiterst marginale geweld van vrouwen in vergelijking met dat van mannen in de penitentiaire sfeer. CARDI legt uit dat vrouwen niet inherent minder gewelddadig zijn, maar dat ze het product zijn van een geschiedenis van differentiële socialisatie en dat ze evolueren binnen een maatschappij die hun capaciteit om gewelddadig te zijn niet erkent, waardoor het met andere woorden ondenkbaar wordt.

Merksplas

Beschrijving centrum & personeel

Directeur	Eric Kivit
Opening	Januari 1994
Adres	Steenweg op Wortel 1A, 2330 Merksplas
Contact	cim.info@ibz.fgov.be 014/63.91.10
Capaciteit	142 plaatsen, beperkt tot 71 + 20 in de medische afdeling in 2021 door COVID- maatregelen
Cellen	Cellen van 2 tot 5 bedden uitgerust met televisies en tafels
Sanitair	Toilet en wasbak op kamer, collectieve douchezaal en in de kamers in één van de vier blokken
Collectieve ruimte	Blokken verdeeld in vleugels van 2 verdiepingen uitgerust met televisie, biljart, tafeltennis of tafelvoetbal. Fitnesszaal 1x/dag toegankelijk Computers 3x1uur/week toegankelijk Bibliotheek toegankelijk op aanvraag
Binnenplaats	Twee plaatsen uitgerust met sportterreinen, fitnessstoestellen, moestuin

	3x/dag toegankelijk in de zomer, 2x/dag in de winter
Verblijf bewonersservice	1 sociaal assistent per vleugel
Medisch personeel	3 artsen, 1 psycholoog, 6 verplegers

28

Het centrum & de buitenwereld

Bezoek	Van 13u15 tot 14u15
Toegang openbaar vervoer	Station Turnhout, bus 432 halte Merksplas-Kolonie
Partnerziekenhuis	AZ Turnhout en PC Multi- versum
Bezoekers Move	Guy Verstraeten, Eddy Denckers (JRS Belgium) en Chris Van Aken (VWV)
Aantal bezoeken advocaten	Onbekend
Aantal bezoeken familie & vrienden	601
Bezoek politieke vertegenwoordiger	1 (Greet Daems)

Statistieken

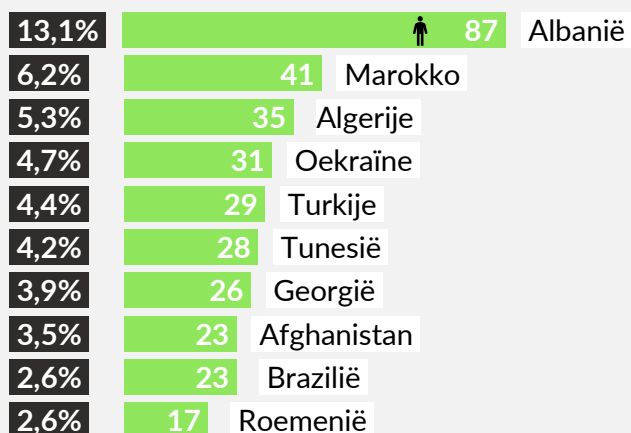

664

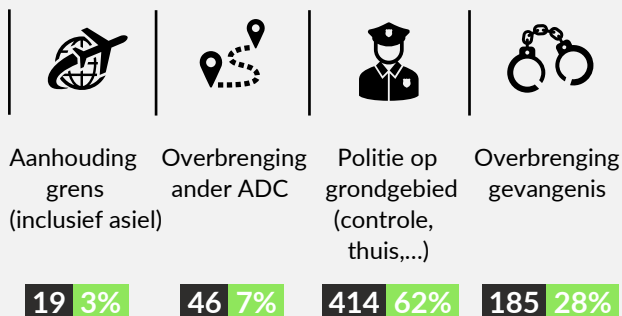
Personen werden in het centrum van Merksplas opgesloten in 2021. Move heeft er 67 opgevolgd.

100% waren mannen (geen vleugel voor vrouwen)

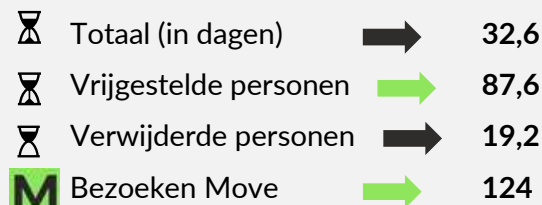
Voornaamste nationaliteiten

Omstandigheden aanhouding

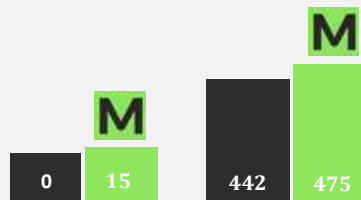
Gemiddelde duur van de detentie

Noot: Het cijfer van het centrum houdt geen rekening met het feit dat iemand al opgesloten was vóór de overbrenging naar het centrum (46 personen - 7%) of dat detentie zal voortduren na overbrenging naar een ander centrum (196 personen - 30%). Het wordt ook berekend door het aantal dagen van detentie te delen door het aantal gedetineerden in 2021. Het cijfer zou dus geen rekening houden met wie al in 2020 was gedetineerd en er nog in 2022 verbleef.

Noot²: het cijfer van JRS houdt met dit alles rekening en is daarom berekend op basis van 57 personen. Lange detenties eindigden bovendien in 2022 (11 overschreden 87,6 dagen).

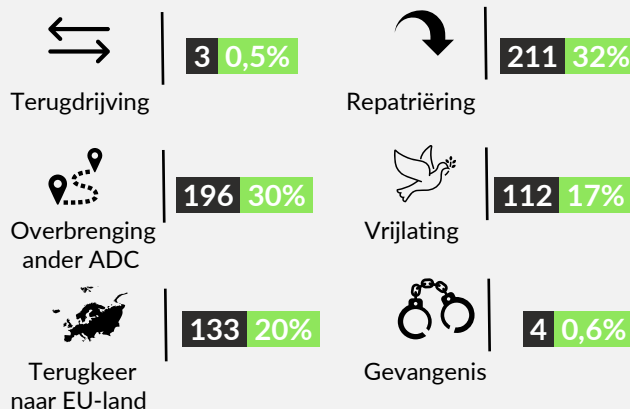
Minimum- & maximumduur

Noot: de langste in het centrum geregistreerde detentie betreft iemand die opgesloten werd in 2019.

Noot²: de langstlopende door JRS geregistreerde detentie betreft iemand die nog steeds opgesloten was toen dit verslag in september 2021 werd geschreven.

Uitkomst van de detentie (661 personen)

	Vrijlating	39 - 58%
	Terugrijving, vrijwillige terugkeer en repatriëring	10 - 15%
	Overbrenging ander ADC	4 - 6%
	Terugkeer naar EU-land	13 - 19%

Rode cijfers

- Zelfmoordpoging: 5
- Hongerstaking: 20
- Disciplinaire afzondering: 68
- Medische afzondering: 692

Opmerkelijke feiten

in 2021

Het centrum van Merksplas werd in 1875 oorspronkelijk gebouwd om er zogenaamde landlopers op te sluiten. Sinds 1994 wordt het gebruikt als detentiecentrum voor migranten. Het centrum ligt dicht bij de Nederlandse grens en is bijzonder moeilijk te bereiken met het openbaar vervoer. Het grootste aantal gedetineerden in Merksplas zijn mensen zonder papieren die op het grondgebied worden aangehouden. Het centrum bestaat uit een indrukwekkende infrastructuur die contrasteert met het zeer gedeeltelijke gebruik ervan in 2021.

Detenties waarbij vragen kunnen worden gesteld

In augustus 2021 grepen de Taliban in Afghanistan de macht. Die grote verandering dwong het CGVS, de instantie die in België internationale bescherming toekent, om haar negatieve beslissingen te bevroren om de uitzetting van Afgaanse onderdanen te voorkomen. Het CGVS wou hiermee de tijd nemen om de veiligheidssituatie ter plaatse opnieuw te evalueren. Meer problematisch was het feit dat het CGVS ook volgende asielverzoeken besliste te bevroren van mensen die al afgewezen waren. Die personen verbleven dus zonder papieren op het grondgebied en liepen dus het risico dat ze zouden worden opgesloten.

Vijf Afghanen werden in Merksplas gedetineerd tussen augustus en oktober 2021. Die personen konden nochtans niet worden uitgedreven omdat de veiligheidssituatie ter plaatse nog deels onbekend was en omdat België geen mensen kon terugsturen als die daar een risico liepen op vervolging zonder het internationaal recht te schenden. Aangezien administratieve detentie wettelijk enkel kan worden gebruikt wanneer terugkeer mogelijk is, zou de detentie van die personen onwettig zijn geweest.

Door de COVID-maatregelen hebben we die personen niet kunnen ontmoeten. De directie van het centrum heeft ons uiteindelijk wel laten

weten dat al de Afghanen moesten worden overgebracht naar een ander EU-land en niet naar Afghanistan.

In november 2021 besloot Marokko om zijn grenzen te sluiten om de verspreiding van het Omicron-variant van COVID-19 te beperken. Uitzettingen naar dat land werden dus onmogelijk en verdere detentie van Marokkaanse onderdanen werd bijgevolg onwettig. Zeven Marokkanen zijn na dat besluit echter opgesloten gebleven in Merksplas. Drie van hen zouden, volgens de reden van hun detentie, moeten worden teruggestuurd naar Marokko; de vier anderen naar een Europees land. Bij ons laatste bezoek, op 29 december 2021, waren er nog steeds zes Marokkanen gedetineerd, waaronder twee die naar Marokko moesten worden uitgewezen.

In de tweede helft van 2021 hebben we in Merksplas een aantal personen ontmoet met grote psychologische en cognitieve problemen. Detentie maakt kwetsbaar en benadrukt kwetsbaarheid. Ondanks de aanwezigheid van psychologen en de mogelijkheid om een aangepast regime te voorzien voor die gedetineerden, pleiten we voor alternatieven voor de detentie voor deze mensen.

Heel lange detenties

De personen die JRS heeft opgevolgd zijn gemiddeld 124 dagen opgesloten gebleven. Veel van die detenties werden in 2022 beëindigd en zijn dus niet opgenomen in het gemiddelde van de DVZ. Het verschil, in de cijfers van de DVZ, tussen de duur van de detentie van personen die werden uitgewezen (19 dagen) en vrijgesteld (87 dagen) is eveneens opvallend. De cijfers lijken erop te wijzen dat een verlengde detentie de kansen op een effectieve terugkeer niet verhogen, wel integendeel. Dat is ook uit de cijfers van JRS af te leiden: 58% van de personen die we hebben opgevolgd, en wier detentie statistisch lang duurde, werden uiteindelijk vrijgesteld.

Een aantal factoren kunnen deze cijfers verklaren. Er is ten eerste de door veel landen ingevoerde verplichting om een negatieve PCR-test voor te kunnen leggen. De weigering van talrijke gedetineerden om de test af te leggen, leidde tot de reset van hun detentieperiode. Het is in de praktijk dan ook onmogelijk sommige mensen terug te sturen (vb. Marokkaanse onderdanen eind 2021). Ten slotte kan ook het potentieel gebrek aan juridische bijstand worden aangekaart. Iemand vrij krijgen vergt een

proactieve houding van een in vreemdelingenrecht gespecialiseerde advocaat. Het samenvoegen van de balies van Turnhout en Antwerpen is een goede stap om tot degelijke bijstand te komen. De gezondheids crisis heeft de uitvoering van die samenvoeging wel vertraagd.

Vottem

Beschrijving centrum & personeel

Directeur	Didier Stassens
Opening	Maart 1999
Adres	Visé Voiestraat 1, 4041 Vottem
Contact	civ.info@ibz.fgov.be 04/228.89.00
Capaciteit	119, beperkt tot 55 door COVID
Cellen	Vier bedden
Sanitair	Collectieve WC en douche
Collectieve ruimte	4 vleugels uitgerust met tafelvoetbal of pingpongtafels Internet lokaal toegankelijk 2x/dag Fitnessruimte toegankelijk op inschrijving Bibliotheek
Binnenplaats	Twee plaatsen, toegankelijk 1uur/dag

Verblijf bewoners service	7 terugkeerfunctionarissen
Medisch personeel	5 verplegers, 3 artsen, 1 psycholoog en assistenten

32

Het centrum & de buitenwereld

Bezoeken	Van 14u tot 18u
Toegang openbaar vervoer	Station Luik Cadran en bus 71 tot halte Vottem
Partnerziekenhuis	Onbekend
Bezoeker Move	Amélie Feye (Point d'Appui) a.feye@pointdappui.be
Andere ngo	Myria (1x)
Aantal bezoeken advocaten	30
Aantal bezoeken familie & vrienden	245 (geen intieme bezoeken)
Bezoek politieke vertegenwoordiger	3

Statistieken

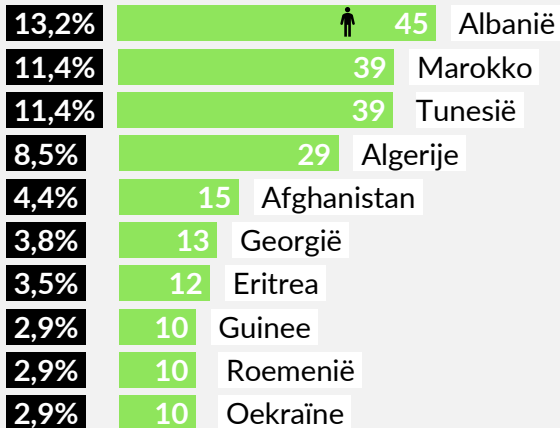
341

Personen werden in 2021 het centrum van Vottem opgesloten

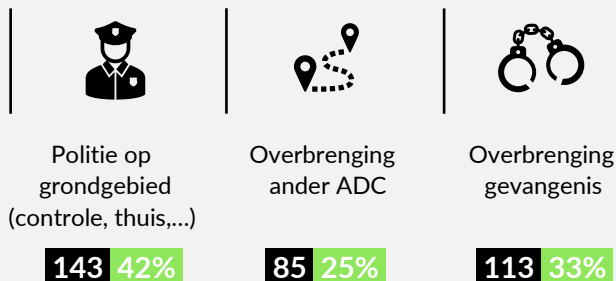
100% waren mannen (geen vleugel voor vrouwen)

1 man verklaarde minderjarig te zijn maar werd volwassen verklaard door dienst voogdij

Voornaamste nationaliteiten

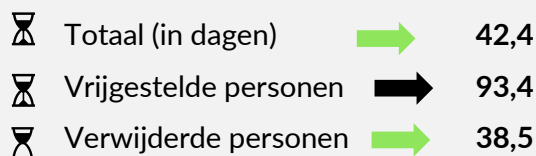

Omstandigheden aanhouding

Noot: 4 van de personen die werden overgebracht vanuit een ander centrum werden aan de grens aangehouden.

Gemiddelde duur van de detentie

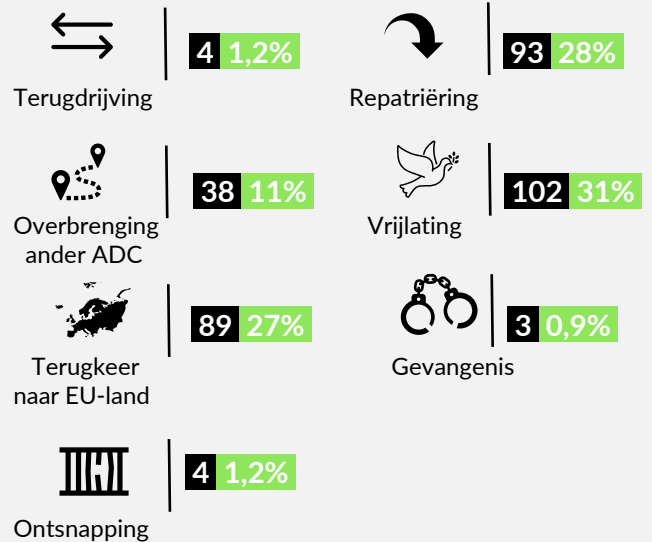

Noot: Het cijfer van het centrum houdt geen rekening met het feit dat iemand al opgesloten was vóór de overbrenging naar het centrum (85 personen - 25%) of dat detentie zal voortduren na overbrenging naar een ander centrum (38 personen - 11%). Het wordt ook berekend door het aantal dagen van detentie te delen door het aantal gedetineerden in 2021. Het cijfer zou dus geen rekening houden met wie al in 2020 was gedetineerd en er nog in 2022 verbleef.

Minimum- & maximumduur

Niet beschikbaar

Uitkomst van de detentie (333 personen)

Rode cijfers

- Zelfmoordpoging: 5
- Hongerstaking: 28
- Aantal klachten: 50
- Disciplinaire afzondering: 47
- Afzondering voor veiligheid: 127

Opmerkelijke feiten

in 2021

Het administratief detentiecentrum van Vottem, dichtbij Luik, is in gebruik sinds 1999. Hoewel het over een moderne infrastructuur beschikt, heeft dit ADC toch echt gevangenisachtige kenmerken: elke vleugel is afgesloten met twee rijen tralies, de toegang tot de buitenruimtes die bekend staan als "de wandeling" is beperkt en de enige mogelijkheden om vrij te bewegen zijn tussen de cellen en de gemeenschappelijke ruimte. De plafonds zijn vrij laag, wat het gevoel van opsluiting nog versterkt.

De ASV: "Aile Security Vleugel"

Het gevangenis karakter van het ADC Vottem is verder geaccentueerd door de omvorming van één van de vleugels tot een beveiligde zone. In deze zone worden gedetineerden die door hun gedrag voor of tijdens hun detentie in het detentiecentrum door de Dienst Vreemdelingenzaken ongeschikt worden geacht om onder een groepsregime te leven, onderworpen aan een zogenaamd "kamerregime". Onder dit regime verblijven de gedetineerden 21 uur per dag in hun cel, die alle kenmerken heeft van een gevangenis cel. De cel bevat een bed, een lavabo en toilet, een kast of schap en een televisie. In principe kan elke cel twee gedetineerden vasthouden, maar in de praktijk sluit de directie niet meer dan één persoon op.

De ASV heeft een detentiecapaciteit van 11 personen. In 2021 werden 67 mensen gedetineerd in de ASV, tegenover 51 in 2020, 98 in 2019 en 121 in 2018. De gemiddelde verblijfsduur in de ASV was 31,6 dagen in 2021, tegenover 47,68 dagen in 2020 en 30,37 dagen in 2019. Het werk van geaccrediteerde NGO-bezoekers in dit deel van het centrum is niet altijd gemakkelijk, omdat de veiligheidsmaatregelen verscherpt zijn.

Daarnaast sluiten de ADC's sinds 2002 mensen op die rechtstreeks uit een penitentiaire inrichting

komen aan het einde van hun straf of hun voorlopige hechtenis. Gedetineerden afkomstig uit de gevangenis maken 33,13% uit van de populatie opgesloten in 2021.

Gescheiden gezinnen

Het ADC van Vottem sluit sinds 2016 enkel mannen op. Dit betekent niet dat deze mannen geen familieleden hebben van wie ze gescheiden zijn en die in het land zijn, met of zonder legale verblijfsvergunning. Sommige van deze familieleden hebben zelfs een verblijfsvergunning.

In 2021 was 1 van de 30 bevraagde gedetineerden gehuwd of had een relatie met een Belgische onderdaan en 1 was gehuwd of had een relatie met een persoon die legaal in België verblijft. Eén is de vader van meerdere kinderen die legaal in België verblijven. Deze situatie is niet nieuw en VZW Point d'Appui stelde voor 2019 het volgende vast: "Van de 133 ondervraagde gedetineerden zijn er 7 gehuwd of in een relatie met een Belg en 9 zijn gehuwd met iemand met een legale verblijfsvergunning in België. 11 hebben een of meer Belgische kinderen en 5 hebben een of meer kinderen die legaal in België verblijven" (vrije vertaling). Dezelfde trend werd waargenomen in 2020: "Van de 47 bevraagde gedetineerden waren er 3 gehuwd of in een relatie met een Belgische onderdaan en 3 waren gehuwd of in een relatie met een persoon die legaal in België verblijft. 4 hebben één of meer Belgische kinderen en 4 hebben één of meer kinderen die legaal in België verblijven" (vrije vertaling).

Deze mannen leiden een echt en effectief gezinsleven op ons grondgebied, maar toch lopen ze het risico uitgewezen te worden. Dit zijn vrouwen en kinderen die onder dwang gescheiden worden van hun partner en vader, een scheiding die permanent of zeer lang kan zijn als de gedetineerde wordt uitgezet. Volgens de DVZ zijn communicatiemiddelen zoals WhatsApp voldoende om op afstand contact te houden.

Permanente rechtsbijstand

Laten we eens kijken naar de goede praktijk die bestaat bij het ADC Vottem, dat al vele jaren een "permanente juridische eerste- en tweedelijnsbijstand" organiseert. Een tiental advocaten van de balie van Luik heeft er een dienstrooster zodat twee keer per week permanentie wordt gehouden. Deze praktijk is

inspirerend en Move roept op om deze te dupliceren in andere centra. In 2021 waren de permanenties niet fysiek aanwezig, maar er vond regelmatig uitwisseling op afstand plaats tussen de balie van Luik en het ADC van Vottem.

"Op het hoogtepunt van de COVID-crisis vonden familiebezoeken plaats op de gang, aanvankelijk zelfs in aanwezigheid van de bewaker. Na het bezoek moest de gedetineerde het meubilair schoonmaken. Ik vond het bijzonder vernederend toen een bewaker zonder woorden naar een hoek van de tafel wees die de gedetineerde vergeten was schoon te maken terwijl zijn tienerdochter nog aanwezig was...

Ik vond de activiteit die de opvoeders voorstelden voor Valentijnsdag ook cynisch. De gedetineerden maakten kaarten om naar hun familie te sturen.

Ik herinner me ook de keer dat een vader bezoek kreeg van zijn 7- tot 8-jarige zoon. Tijdens het hele bezoek slaagde de vader erin om vrolijk en speels te blijven, maar zodra zijn zoon hem door de 5 deuren verliet, stortte de vader voor mijn ogen in."

Geaccrediteerd bezoeker aan het ADC Vottem over het onderwerp gezinsleven van de gedetineerden

Centra voor gezinnen

Beschrijving centrum & personeel

36

Alternatieve namen	FITT-woningen, terugkeewoningen, community based open woonunits
Opening	Oktober 2008
Sites en capaciteit	Bevekom (6 woningen), Sint-Gilles-Waas (7), Tielt (3), Tubeke (6) en Zulte (6)
Totale capaciteit	28 woningen
Woningen	Studio, appartement of huisje met bepaald aantal kamers
Sanitair	Privé douche en toilet in elke woning
Collectieve ruimte	Keuken en binnenplaats of tuin op elke site
Mogelijkheid om site te verlaten	Tussen 9 en 22u, maar één ouder moet steeds op de site aanwezig zijn

Medisch personeel	DVZ werkt samen met lokale dokters
Sociaal assistenten	9 terugkeeramptenaren

Le CDA et le monde extérieur

Bezoeken	Maximum 5 personen (exclusief minderjarigen), registratie nodig
Bezoeker Move	Kristien Vliegen (kristien@jrsbelgium.org) en Stephan Burger (stephan@jrsbelgium.org)
Andere ngo	Geen
Partnerziekenhuis	Geen partnerschappen. Overbrenging indien nodig
Parlementaire bezoeken	0 in 2021

Statistieken

61

Gezinnen werden in de centra voor gezinnen in 2021. Move heeft er 20 opgevolgd.

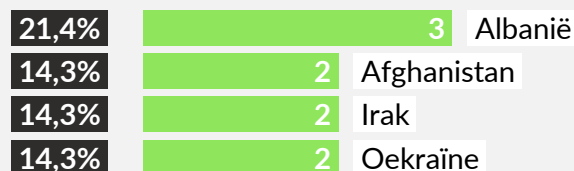
De gezinnen bestonden uit **121 kinderen**, 58 vrouwen en 27 mannen.

Voornaamste nationaliteiten

Aanhouding grens

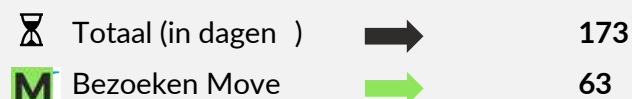
Aanhouding grondgebied + Dublin procedure

Omstandigheden aanhouding

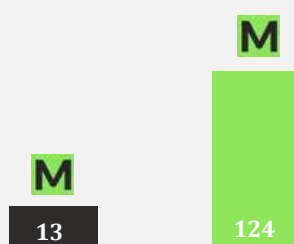

Gemiddelde duur van de detentie

Noot: het cijfer van 173 dagen is de gemiddelde duur van verblijf en niet van detentie (zie "Opmerkelijke feiten").

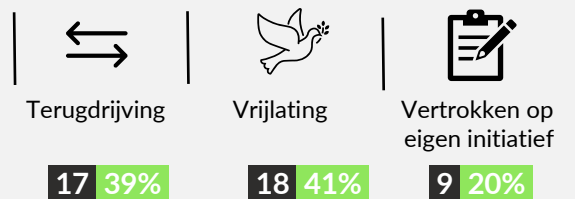
Minimum- en maximumduur

Noot: de cijfers van DVZ zijn niet beschikbaar.

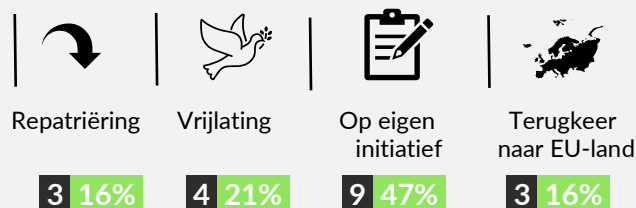
Uitkomst van de detentie (63 gezinnen)

Aanhouding grens (44 gezinnen)

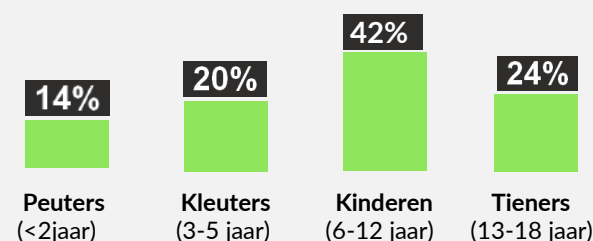

Noot: volgens ons bevinden de gezinnen die onderdoken zich in de categorie "vertrokken op eigen initiatief".

Aanhouding grondgebied + Dublin procedure (19 gezinnen)

Leeftijd van de kinderen

Scholing van de kinderen

	Kleuterklas (van 2,5 tot 5 jaar - geen schoolplicht)	2 op 7
	Lagere school	8 op 16
	Middelbare school	5 op 10
	Totaal (met schoolplicht)	13 op 26

Noot: 3 extra kinderen tussen 12 en 18 gingen niet naar school wegens de schoolvakantie (2 kinderen) en besmetting door coronavirus (1 kind).

Opmerkelijke feiten

in 2021

Van 2001 tot 2008 werden gezinnen met minderjarige kinderen in administratieve detentiecentra opgesloten. Na in oktober 2006 door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens te zijn veroordeeld wegens het opsluiten van kinderen in ongeschikte omstandigheden, heeft de Belgische overheid in 2008 de eerste detentiecentra voor gezinnen ingewijd. Het is in die alternatieve vorm dat gezinnen met kinderen maar zonder papieren of gezinnen die sedert 2008 aan de grens werden aangehouden, worden geplaatst.

En 2021 heeft JRS 20 van de 61 gezinnen die gedetineerd waren in de detentiecentra voor gezinnen ontmoet. Ons werk is onderhevig aan een hele reeks beperkingen. Hierdoor zijn analyses niet exhaustief. Maar ook al kunnen we enkel 'steekproefsgewijs' informatie verzamelen, we merken heel wat signalen op over de situatie waarin gezinnen zich bevinden en over de wijze waarop de wet wordt toegepast, die toch extra aandacht verdienen.

De bezoekers doen gesprekken met de gezinnen die worden vastgehouden in de centra voor gezinnen. Families worden gevraagd om een formulier voor akkoord te ondertekenen. Enkel dan kunnen wij hun data voor analyse gebruiken. Dit wordt bijna altijd ondertekend. De informatie waarop onderstaande analyse steunt werd in hoofdzaak verzameld bij de gezinnen. Ze is gebaseerd op de gegevens die te vinden zijn in de individuele gezinsfiches, in de algemene verslagen over het bezoek aan de woning en in het activiteitenverslag van de DVZ. In uitzonderlijke gevallen kregen we extra informatie van de coaches, van de advocaat of van derden.

Verlengde verblijven

Eén statistiek springt in het oog: dat van de gemiddelde duur dat gezinnen in de detentiecentra verbleven. In 2019 was dat gemiddeld 33,8 dagen, in 2020 47,35 dagen en in 2021 173 dagen. De gezinnen die JRS heeft

ontmoet bleven gemiddeld 63 dagen in de woning.

De Dienst Vreemdelingenzaken verklaart deze stijging door naar de pandemie te wijzen. Gedurende de lockdown hadden gezinnen die werden vrijgelaten de keuze om in de woningen te blijven of naar een collectief open Fedasil-centrum te verhuizen en velen hebben voor het eerste gekozen. We konden die gezinnen in 2021 niet ontmoeten, maar we kunnen veronderstellen dat alle normaal van toepassing zijnde beperkingen (beperkt bezoekrecht, vrijheid om de woning te verlaten, mogelijkheid voor de ambtenaren om de woning onverwacht te betreden enz.) werden opgeheven van zodra er geen reden voor detentie meer was.

Bovendien kan men aannemen dat het cijfer van 2021 ook beïnvloed is door de verzadiging op het einde van het jaar van het Fedasil-onthaalnetwerk voor asielzoekers. Gezinnen in de detentiecentra voor gezinnen wiens detentie tot een einde kwam zouden de keuze hebben gehad om in de centra te blijven. De centra werden zo gebruikt om het onthaalnetwerk niet verder onder druk te zetten.

Het feit dat gezinnen na hun detentie in de woningen zijn gebleven, is hoe dan ook problematisch om de duur van hun detentie te berekenen.

Medische problemen

13 (of 65%) van de 20 gezinnen die we hebben ontmoet, zegden ons dat ze medische problemen hadden. Die konden lichamelijk en/of psychologisch zijn.

Wat opviel is dat 1/4de van de moeders met zwaardere gynaecologische problemen te kampen had. Slapeloosheid, verminderde of geen eetlust, stress en angsten waren vaak benoemde psychologische klachten. Hoewel een administratieve detentiecentrum voor gezinnen geen gesloten gevangenis is, vertelde een gezin spontaan dat het wel het gevoel hadden dat het

vastgehouden werden en dat het daardoor angst voor de terugkeer kreeg.

Het is van belang te melden dat al die problemen enkel werden aangekaart tijdens gesprekken met de personen die we ontmoeten. Onze bezoekers hebben geen medische opleiding en zijn niet in staat om het bestaan van bepaalde symptomen wel of niet te bevestigen of daaruit enig medisch besluit te trekken. We werken ook niet structureel samen met artsen die de gezondheidstoestand zouden kunnen beoordelen van de mensen die we ontmoeten.

Veel gezinnen maakten zich daarnaast ook zorgen over het psychologisch welzijn van hun kinderen. Slaapproblemen en/of angsten die in verband staan met wat ze meegemaakt hebben vóór hun detentie of met de situatie in het centrum zelf werden daarbij aangekaart. De manier en het moment waarop de arrestatie heeft plaatsgevonden bleek heel bepalend te zijn voor het verdere psychische welzijn van de kinderen.

Toegang tot onderwijs

We blijven zien dat veel kinderen die in de detentiecentra voor gezinnen verblijven, niet naar school gaan. 50% van de schoolplichtige kinderen van de gezinnen die we hebben ontmoet, gingen niet naar school en dat gold zowel voor het lager als voor het middelbaar onderwijs. De administratieve toestand van een kind of van zijn ouders zou, juridisch gezien, geen invloed mogen hebben op de mogelijkheid om naar school te gaan. In alle gezinnen wilden de kinderen (behalve 1 kindje) heel graag naar school en dat wilden de ouders ook altijd.

In 2021 was er maar één site – Zulte – waar alle kinderen boven de 12 jaar naar school gingen. Op de andere sites was dat niet systematisch het geval. In Zulte gaan alle kinderen naar school: zelfs de zeer jonge gaan naar de kleuterklas. Kinderen worden kort na hun aankomst ingeschreven en kunnen snel naar school gaan wat als zeer positief wordt ervaren door de ouders die we hebben ontmoet.

Kinderen van gezinnen die op het grondgebied worden aangehouden gaan vaak al naar school vóór ze naar een detentiecentrum voor gezinnen worden overgebracht. De verhuizing maakt het dan vaak moeilijk om naar dezelfde school te

blijven gaan (door afstand en traject). De DVZ ziet verschillende redenen die scholing moeilijk maken: scholen staan niet altijd open voor het ontvangen van kinderen uit de detentiecentra omdat dit instabiliteit zou veroorzaken bij zowel de betrokken kinderen van het gezin als bij de andere kinderen in de klas; scholen zijn volzet waardoor het kind niet kan worden ingeschreven en andere scholen liggen te ver weg; er bestaat geen samenwerkingsverband met middelbare scholen in de buurt.

Ondanks de moeilijke, tijdelijke en onzekere situatie waar ze zich in bevinden, vinden ouders het in bijna alle gevallen belangrijk dat hun kinderen naar school kunnen gaan. Het is een moment om te kunnen spelen en bij te leren. Daar hechten de ouders veel belang aan. Wanneer kinderen lang moeten wachten of uiteindelijk niet naar school kunnen gaan tijdens het verblijf in de detentiecentra voor gezinnen zijn ouders, vooral die van asielzoekende gezinnen, heel bezorgd dat dit het verlies van een schooljaar tot gevolg zou hebben. Wanneer kinderen wel naar school gaan, vinden zij dit in alle gevallen heel fijn.